

*Додаток № 7
до наказу № 50
від 22 квітня 2021 року*

**НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ НАУК УКРАЇНИ
ІНСТИТУТ ЯДЕРНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ**

ЗАТВЕРДЖЕНО

Вченою радою
Інституту ядерних досліджень
15 квітня 2021 року (протокол № 5)

Введено в дію
за наказом № 50
від 22.04.2021 р.

**ПОЛОЖЕННЯ
про забезпечення права на освіту та організацію навчання
осіб з особливими потребами**

Київ 2021

1. Загальні положення

- 1.1. Положення про забезпечення права на освіту та організацію навчання осіб з особливими потребами (далі – Положення) розроблено відповідно до статей 4 (частина 1, абзац 7), 32 (частина 3, пункт 3), 33 (частина 7, пункт 4), 62 (частина 1, пункт 6) Закону України «Про вищу освіту» та у відповідності до Порядку організації інклюзивного навчання у закладах вищої освіти, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 10 липня 2019 р. № 635., Статуту Інституту ядерних досліджень НАН України, Положення про організацію освітнього процесу в Інституті ядерних досліджень НАН України.
- 1.2. Дане Положення визначає правові та організаційні засади інклюзивного навчання з метою реалізації права осіб з особливими освітніми потребами на здобуття якісної вищої освіти з урахуванням потреб та можливостей таких осіб.
- 1.3. Положення є складовою частиною системи внутрішнього забезпечення якості освітньої і наукової діяльності Інституту ядерних досліджень НАН України (далі – Інститут) та якості вищої освіти в цілому.

2. Терміни та визначення

- 2.1. У цьому Положенні використовуються терміни у значеннях, що визначені у Положенні про організацію освітнього процесу в Інституті ядерних досліджень НАН України.
- 2.2. **Здобувачі освіти з особливими освітніми потребами** - особи з інвалідністю, які потребують створення спеціальних освітніх умов для забезпечення рівного доступу до освіти; **інклюзивна група** - група у закладі вищої освіти, де поряд із іншими здобувачами освіти навчаються одна або більше осіб з особливими освітніми потребами.

3. Інклюзивне освітнє середовище

- 3.1. Інститут надає освітні послуги здобувачам освіти на рівній основі, без дискримінації, незалежно від віку, громадянства, місця проживання, статі, кольору шкіри, соціального і майнового стану, національності, мови, походження, стану здоров'я, віросповідання,

а також від інших обставин із застосуванням особистісно орієнтованих методів навчання та з урахуванням індивідуальних особливостей навчально-пізнавальної діяльності усіх здобувачів освіти, рекомендацій індивідуальної програми реабілітації особи з інвалідністю (за наявності) та/або висновку про комплексну психолого-педагогічну оцінку розвитку особи (за наявності), що надається інклюзивно-ресурсним центром.

3.2. Дирекція Інституту та Вчена рада Інституту забезпечує створення у закладі вищої освіти інклюзивного освітнього середовища.

4. Організація освітнього процесу

4.1. Основою набуття вищої освіти є державні освітні стандарти, обов'язкові для всіх здобувачів вищої освіти незалежно від стану їх здоров'я або особливих освітніх потреб. Водночас Інститут зобов'язується забезпечити умови, за якими загальні академічні вимоги не дискримінуватимуть здобувачів вищої освіти з особливими освітніми потребами. Основні вимоги нормативних документів та завдання викладені у навчально-методичних комплексах (силабусах) навчальних дисциплін (НМКНД)), не можуть вважатися дискримінаційними, проте НМКНД (силабуси) повинні передбачати подачу навчального матеріалу в альтернативному форматі у випадку навчання в інклюзивній групі (напр. аудіозапис лекції та інструкції до виконання самостійних завдань, роздруківка шрифтом Брайля тощо).

4.2. Інститут декларує відданість принципам організації освітнього процесу з урахуванням потреб здобувачів освіти з особливими освітніми потребами, які передбачають:

- створення інклюзивного освітнього середовища;
- застосування принципів універсального дизайну в освітньому процесі;
- приведення території закладу вищої освіти, будівель, споруд та приміщень у відповідність з вимогами державних будівельних норм, стандартів та правил. У разі коли наявні будівлі, споруди та приміщення неможливо повністю пристосувати для потреб осіб з інвалідністю, здійснюється їх розумне пристосування з урахуванням універсального дизайну;
- забезпечення необхідними навчально-методичними матеріалами й інформаційно- комунікаційними технологіями для організації навчального процесу;
- застосування в освітньому процесі найбільш прийнятних для здобувачів освіти з особливими освітніми потребами методів і способів спілкування, в тому числі української жестової мови,

рельєфно-крапкового шрифту (шрифту Брайля) із залученням відповідних фахівців і педагогічних працівників;

- забезпечення доступності інформації в різних форматах (наприклад, шрифт Брайля, збільшений шрифт, електронний, аудіо, відео формати, та інші).

5. Інклюзивні групи

- 5.1. Інклюзивна група створюється на підставі письмового звернення здобувача освіти з особливими освітніми потребами або одного із батьків (інших законних представників), а також індивідуальної програми реабілітації особи з інвалідністю (за наявності), іншої документації, що підтверджує наявність в особи особливих освітніх потреб.
- 5.2. Створення інклюзивної групи та припинення її діяльності здійснюється відповідно до наказу Директора Інституту із подання уповноваженої особи, що здійснює супровід здобувачів вищої освіти з особливими освітніми потребами.
- 5.3. Гранична чисельність здобувачів освіти з особливими освітніми потребами в одній групі визначається, виходячи з індивідуальних особливостей навчально-пізнавальної діяльності здобувачів освіти, спеціальності, пристосованості аудиторій тощо, про що зазначається у наказі Директора Інституту.

6. Супровід інклюзивного навчання

- 6.1. Організацію інклюзивного навчання та забезпечення супроводу осіб з особливими освітніми потребами в Інституті здійснює науково-організаційний відділ.
- 6.2. Науково-організаційний відділ здійснює супровід аспірантів з особливими освітніми потребами на підставі цього Положення, статуту Інституту та Положення про організацію освітнього процесу.
- 6.3. До роботи зі аспірантами з особливими освітніми потребами можуть залучатися наукові, науково-педагогічні працівники Інституту, представники адміністрації Інституту та інші фахівці за потреби.
- 6.4. Науково-організаційний відділ координує процес організації інклюзивного навчання та забезпечення супроводу здобувачів освіти з особливими освітніми потребами.
- 6.5. Науково-організаційний відділ у питанні супроводу аспірантів з особливими освітніми потребами у співпраці з структурними

підрозділами Інституту виконує такі завдання:

- 6.5.1. розробляє індивідуальний навчальний план здобувача освіти з особливими освітніми потребами, проводить моніторинг його виконання здобувачем, за потреби вносить до нього зміни;
- 6.5.2. оцінює потреби аспіранта з особливими освітніми потребами у забезпеченні необхідними спеціальними засобами навчання та подає подання у відповідні структурні підрозділи для забезпечення;
- 6.5.3. організовує підготовку (підвищення кваліфікації), наукових, науково-педагогічних працівників Інституту та соціальних працівників, волонтерів для роботи із здобувачами освіти з особливими освітніми потребами шляхом проведення лекцій, семінарів, тренінгів, засідань тощо;
- 6.5.4. консультує і надає методичну допомогу науковим, науково-педагогічним працівникам щодо організації освітнього процесу здобувачів освіти з особливими освітніми потребами;
- 6.5.5. сприяє у підготовці інформації, доступній в різних форматах (наприклад, шрифт Брайля, збільшений шрифт, електронний, аудіо, відео формати, та інші).
- 6.5.6. провадить інформаційно-просвітницьку діяльність з формування толерантного ставлення до здобувачів освіти з особливими освітніми потребами;
- 6.5.7. співпрацює із структурними підрозділами Інституту, закладами соціального захисту населення, громадськими об'єднаннями з метою провадження волонтерської діяльності, спрямованої на підтримку здобувачів освіти з особливими освітніми потребами.
- 6.6. При організації навчального процесу в інклюзивній групі слід враховувати психофізіологічні особливості та перешкоди у навчанні аспірантів різних нозологій, їх потреби у компенсації сенсорних порушень, що заважають сприймати навчальний матеріал, соціально-психологічні фактори, що ускладнюють інтеграцію аспірантів у вищих навчальних закладах, потреби у фізичній реабілітації тощо.
- 6.7. Лекційні, практичні, семінарські та інші види занять в інклюзивній групі, здійснюються з використанням спеціального обладнання, навчально-методичних матеріалів у формі, що допомагатимуть аспірантам у сприйнятті та засвоєнні навчальної інформації.
- 6.8. Не допускається на вимогу здобувача з особливими освітніми потребами, уповільнювати темп проведення лекцій, зменшувати кількість занять та їх тривалість, спрощувати чи скорочувати обсяг навчального матеріалу, так як це знижує якість фахової підготовки.

- 6.9. Процес оцінювання проводиться у формі, доступній аспірантам з особливими освітніми потребами, при цьому результати оцінювання мають демонструвати їх прогрес і досягнення в опануванні курсу.
- 6.10. Навчання осіб з особливими освітніми потребами може здійснюватися за індивідуальним навчальним планом. Він розробляється на основі навчального плану спеціальності, силабусів (НМКНД) навчальних дисциплін з урахуванням рекомендацій індивідуальної програми реабілітації особи з інвалідністю (за наявності) та/або висновку про комплексну психолого-педагогічну оцінку розвитку особи (за наявності) і передбачає пристосування чи модифікації навчального процесу для створення максимально комфортних умов для навчання аспіранта з особливими освітніми потребами.
- 6.11. Індивідуальний навчальний план є спільним зусиллям аспіранта, викладача дисципліни та відповідальної особи науково-організаційного відділу і має на меті знайти найбільш ефективні та справедливі рішення існуючих викликів у навчанні та житті аспіранта. План підписується здобувачем освіти та затверджується Вченою радою Інституту.
- 6.12. Консультування викладача щодо пристосувань або модифікацій, які визначені для конкретного аспіранта, проводить відповідальна особа науково-організаційного відділу. У випадку незгоди викладача із запропонованими змінами, розгляд питання впродовж 5-ти робочих днів виноситься на обговорення та прийняття рішення із керівником науково-організаційного відділу, заступником директора із наукової роботи.
- 6.13. Супровід здобувачів освіти з особливими освітніми потребами у закладах вищої освіти (ЗВО) передбачає, зокрема:

Навчально-організаційний супровід — допомогу учасникам освітнього процесу в організації освітнього процесу, написання та моніторинг виконання індивідуального навчального плану здобувача освіти з особливими освітніми потребами, організацію індивідуальних консультацій тощо.

Психолого-педагогічний супровід - системна діяльність, яка включає надання психологічної та педагогічної допомоги здобувачам освіти з особливими освітніми потребами під час освітнього процесу. Психологічний супровід спрямований на з'ясування психологічних особливостей кожного аспіранта з особливими освітніми потребами, зміцнення та збереження його психічного здоров'я, надання йому необхідної допомоги з адаптації в інтегроване освітнє середовище, сприяння особистісному розвитку.

Соціальний супровід - заходи щодо створення умов для соціальної та соціально- побутової підтримки здобувачів освіти з особливими освітніми потребами, в тому числі надання інформації та допомоги у влаштуванні в академічну спільноту Інституту, отриманні технічних засобів реабілітації,

організації волонтерської допомоги для підтримки таких здобувачів освіти. Основною соціального супроводу є подолання соціальної ізоляції аспірантів з особливими освітніми потребами, сприяння збереженню і підвищенню їх соціального статусу, залучення до всіх сфер суспільного життя. Соціальний супровід здійснюється батьками (іншими законними представниками) або особами, уповноваженими ними, за можливості соціальними працівниками, аспірантськими організаціями, волонтерами.

6.14. Супровід розпочинається з моменту звернення особи з особливими освітніми потребами до Інституту (у науково-організаційний відділ) й триває протягом навчання у закладі вищої освіти, із врахуванням різноманітності індивідуальних потреб аспірантів з особливими освітніми потребами.

6.15. З метою створення належних умов для забезпечення навчально-реабілітаційного супроводу в Інституті можуть бути обладнані пандуси, ресурсні кімнати; приміщення для надання консультацій психологом, відпочинку, особистої гігієни, медичного обслуговування; зали для занять з лікувальної фізкультури тощо.

7. Учасники інклюзивного освітнього процесу

7.1. Викладачі, працівники Інституту

7.1.1. Керівники Інституту (директор, заступники директора), завідувачі відділів та гаранті освітніх програм програм забезпечують ознайомлення всіх викладачів і працівників Інституту з політикою Інституту щодо супроводу аспірантів з особливими освітніми потребами та вимогами щодо внесення необхідних змін та пристосувань в освітній процес (відповідно до потреб аспірантів) для рівноправного доступу до навчальних матеріалів та їх повноцінної участі в освітньому процесі та житті Інституту.

7.1.2. Викладачі, працівники Інституту мають право на підвищення кваліфікації для роботи із здобувачами освіти з особливими освітніми потребами; отримання консультацій та методичну допомогу щодо організації освітнього процесу здобувачів освіти з особливими освітніми потребами;

7.1.3. Для забезпечення гідної взаємодії з особами з особливими освітніми потребами викладачі та працівники з повагою ставляться до таких осіб, вживають заходів для дотримання і захисту їх прав; не допускають висловлювань чи дій, які порушують чи принижують їхню гідність.

7.2. Здобувачі вищої освіти із особливими освітніми потребами

7.2.1. Здобувачі вищої освіти із особливими освітніми потребами мають право на модифікацію освітнього процесу, яка може включати:

7.2.1.1. модифікацію процедури екзамену чи заліку (окреме приміщення, продовження часу відведеного для екзамену, використання адаптивних технологій тощо);

7.2.1.2. використання спеціального обладнання чи сурдоперекладу під час навчання/екзамену/заліку;

7.2.1.3. додаткове облаштування/приспосовування (освітлення, звукопідсилення, шумоізоляція, спеціальні меблі; засоби аудіо та/або відеозапису лекційних занять за згодою із викладачем) навчального місця в аудиторії згідно рекомендацій викладених у Довідці (виписці) до акту огляду МСЕК або рекомендацій Сектору;

7.2.1.4. альтернативний формат навчальних матеріалів (напр. аудіо/відео формат, друк збільшеним форматом, друк шрифтом Брайля);

7.2.1.5. підтримку аспірантів-волонтерів чи одногрупників у якості академічних менторів (консультування у процесі виконання завдань із навчальних дисциплін під час першого року навчання, конспектування лекцій у спеціальних зошитах, супровід із місця проживання до місця навчання і назад (при потребі), допомогу в побутових справах та щоденному житті у місці спільного проживання);

7.2.1.6. забезпечення доступу до місця навчання/проживання відповідно нормативних вимог та потреб аспіранта.

8. Прикінцеві положення

8.1. Положення набуває чинності (на підставі рішення Вченої ради Інституту) з моменту введення його в дію наказом директора Інституту.

8.2. Зміни та доповнення до Положення можуть вноситися наказом директора за рішенням Вченої ради Інституту. У такому ж порядку Положення скасовується.